

Central European
Digital Media
Observatory

CEDMO Trends:

5. vlna očima Medianu

Espresso

MEDIAN

OBSAH ZPRÁVY

1 Základní parametry

1.1 Specifika šetření

2 Nové trendy

3 Vnímané vystavení dezinformacím

4 Vnímaní aktuálních narativů

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

1 Základní parametry

Název výzkumu:	CEDMO Trends: <i>Česká společnost v době změn</i> (5. vlna)
Termín hlavního sběru dat:	21. 7. 2023 – 20. 8. 2023
Cílová skupina:	populace 16+
Způsob výběru respondentů:	kvótní výběr
Opora nastavení kvót:	ČSÚ
Sledované kvóty:	pohlaví, věk, vzdělání, kraj, velikost místa bydliště, užívání internetu, volební chování v parlamentních volbách 2021 a prezidentských volbách 2023
Metoda sběru:	CAWI, panelový výzkum
Celkem platných dotazníků:	3 326

1.1 Specifika šetření

Zadavatelem výzkumu je Univerzita Karlova, resp. výzkumné pracoviště CEDMO NPO a realizátorem projektu společnost MEDIAN. Vedoucí výzkumného týmu za Univerzitu Karlovu je Václav Moravec, vedoucí výzkumného týmu za MEDIAN jsou Lukáš Kutil a Přemysl Čech. Zadání dotazníku připravil zadavatel a jeho konečná verze byla sestavena ve spolupráci s dodavatelem. Administrace dotazníku probíhala elektronicky. Výběr respondentů byl proveden z Online panelu MEDIAN. Respondenti byli rekrutováni dle kvótního předpisu schváleného zadavatelem.

Tento projekt je financován z Nástroje pro oživení a odolnost EU.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

NÁRODNÍ
PLÁN
OBNOVY

2 Nové trendy

V páté vlně výzkumu CEDMO Trends bylo identifikováno několik nastupujících trendů, některé trvajících trendy byly potvrzeny a jiné pozastaveny.

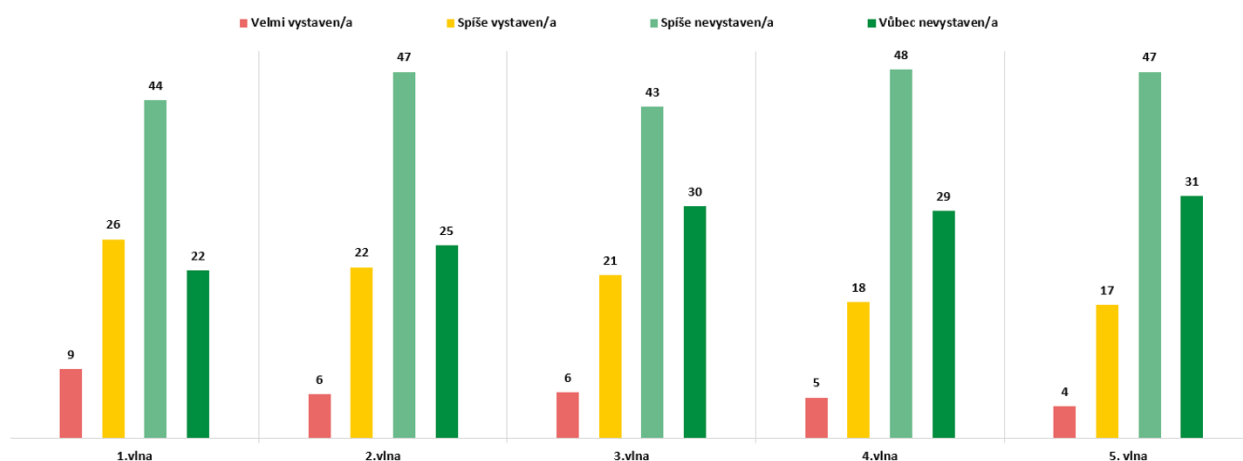
- Stabilně klesá počet lidí, kteří se cítí, že dezinformacím jsou velmi nebo spíše vystaveni, a zároveň se navrátil trend mírného nárůstu lidí, kteří se cítí být dezinformacím vůbec nevystaveni
- Stále méně lidí vnímá šíření nepravdivých informací jako „velmi závažný problém“
- Přestal klesat počet lidí, kteří se domnívají, že šíření nepravdivých informací ohrožuje bezpečnost ČR, a místo něho nastupuje velmi mírný nárůst lidí, kteří se domnívají, že ji „určitě neohrožuje“
- Objevil se trend nárůstu lidí, kteří se domnívají, že by stát neměl regulovat média prezentující nepravdivé či manipulativní informace

- Přestalo klesat povědomí o pravdivých mediálně komunikovaných narativech
- Nízká důvěra v narativy ve prospěch současné vlády nebo premiéra přetrvává
- V letních měsících byl poprvé zastaven trend, kdy jsou lidé stále více „zcela nespokojeni“ s fungováním demokracie v České republice

Nově naměřené trendy ukazují na mírně se **snižující obavu z šíření dezinformací**. Právě tak lehce klesá důvěra ve správnost dezinformačních sdělení. Změny, které v našich řadách zaznamenáváme, mohou signalizovat snižující se zájem o veřejné dění.

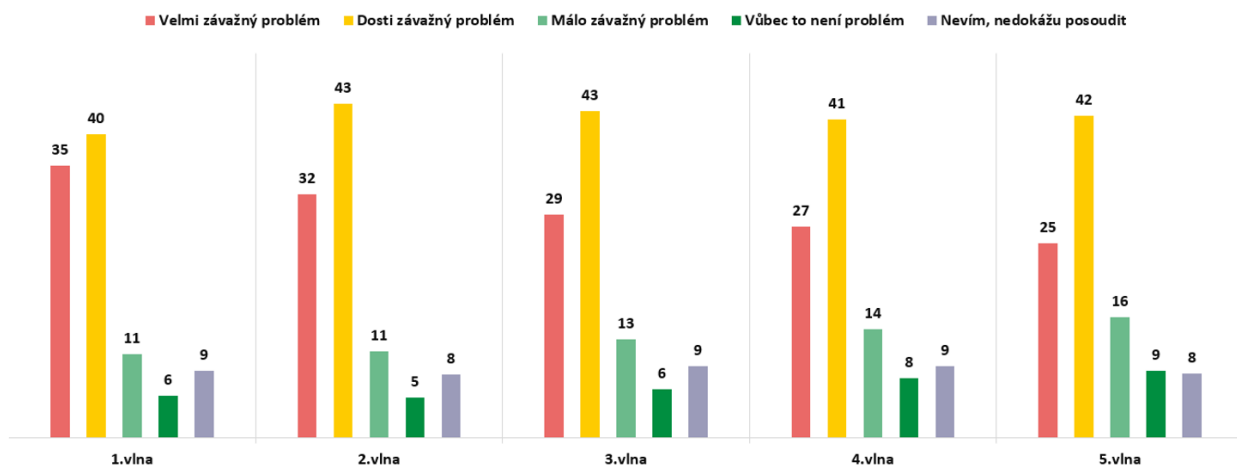
Za dezinformační respondenti nadále označují narativy nepřátelské vůči Ukrajině a podporující vládu Petra Fialy. Zejména nedůvěra v prohlášení, která podporují současnou vládu, pozvolna narůstá. Velmi nepatrně také narůstá podpora Ruska v jeho agresi na Ukrajině. Zejména v druhém uvedeném případě je nutno zdůraznit, že jde o změnu v rozsahu desetin procentního bodu. Až dlouhodobé srovnání ukáže, který vývoj setrval a vytvořil tak dlouhodobý trend a který byl pouze jeho krátkodobým zakolísáním.

3 Vnímané vystavení dezinformacím

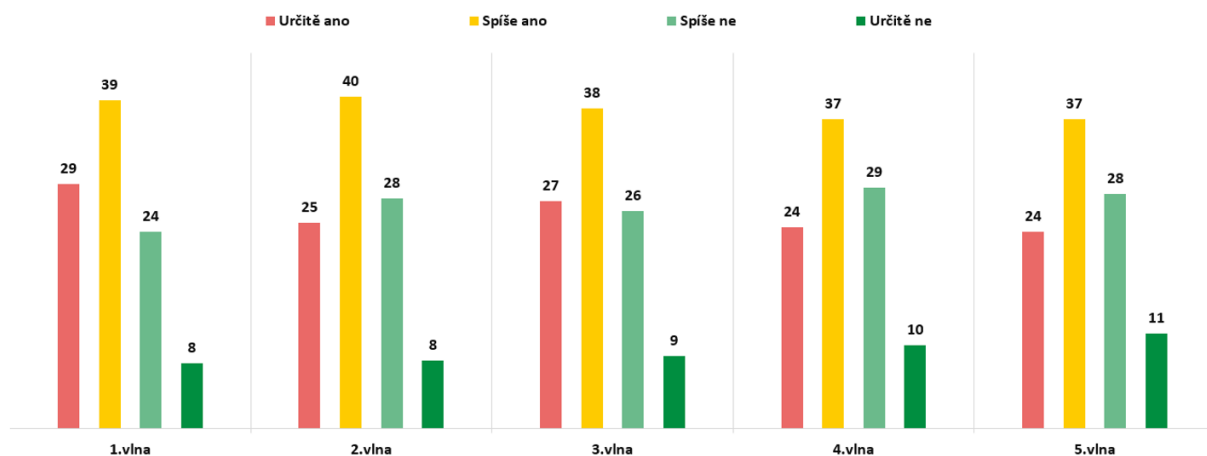
V časovém horizontu klesá počet lidí, kteří se cítí dezinformacím „velmi“ vystaveni (z 9 % v 1. vlně na 6 % ve 2. a 3. vlně, na 5 % ve 4. a na 4 % v současné 5. vlně). Rovněž kontinuálně klesá počet lidí, kteří

se dezinformacím cítí „spíše“ vystaveni (z 26 % v 1. vlně na 22 % ve 2. vlně na 21 % ve 3. vlně, na 18 % ve 4. a na 17 % v současné 5. vlně). Roste počet lidí, kteří se cítí vůbec nevystaveni (z 22 % v 1. vlně na 25 % ve 2. a 3. vlně, na 30 % a na 31 % v současné 5. vlně).

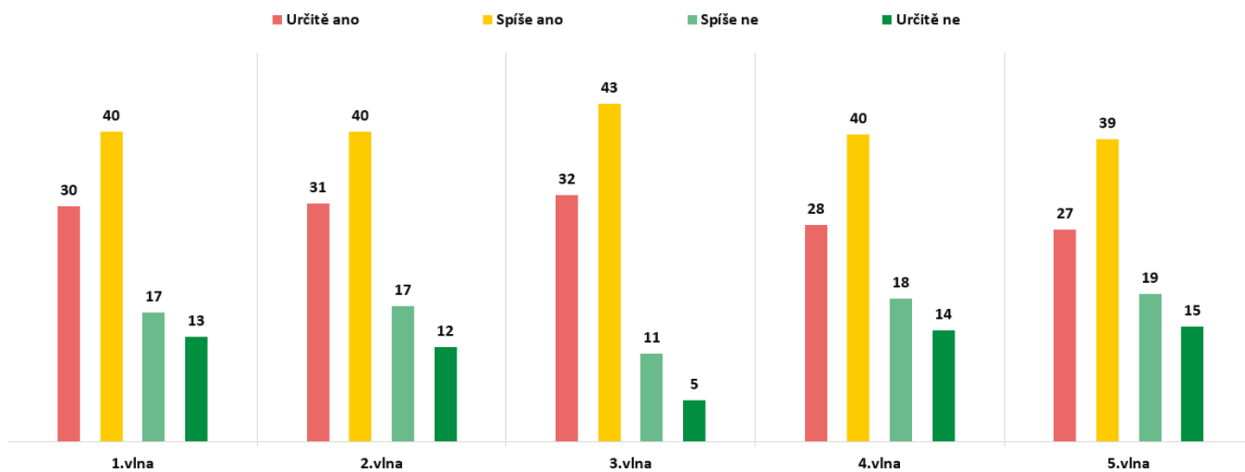
IP04. Jak závažným problémem je podle Vás šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) po internetu?

Co se týče vývoje vnímání závažnosti problému šíření nepravdivých informací, popularita odpovědi „velmi závažný problém“ se snížila z 35 % v 1. vlně na 32 % ve 2. vlně na 29 % ve 3. vlně, na 27 % ve 4. vlně a na 25 % v současné 5. vlně. Popularita odpovědi „málo závažný problém“ se zvyšuje, z 11 % v 1. a 2. vlně na 13 % ve 3. vlně, 14 % ve 4. vlně a na 16 % v současné 5. vlně. Popularita odpovědi „vůbec to není problém“ se posouvá z 5 % - 6 % v prvních třech vlnách na 8 % ve 4. vlně a na 9 % v současné 5. vlně.

IP05. Myslíte si, že šíření nepravdivých a manipulativních informací (někdy též označovaných jako „dezinformace“) ohrožuje bezpečnost České republiky?

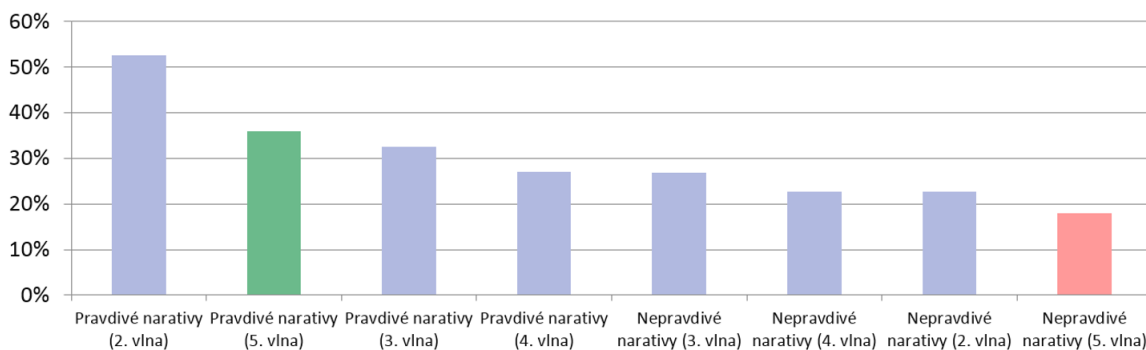
V otázce ohrožení bezpečnosti České republiky šířením nepravdivých informací byl v časovém horizontu zaznamenán slabý růst u odpovědi „určitě ne“ (ze 7,8 % na 8,1 % poté na 8,6 %, na 10 % ve 4. vlně a na 11 % v současné 5. vlně).

IP07. Je správné, když stát omezí nebo znemožní působení médií, která šíří nepravdivé či manipulativní informace (někdy též označované jako „dezinformace“)?

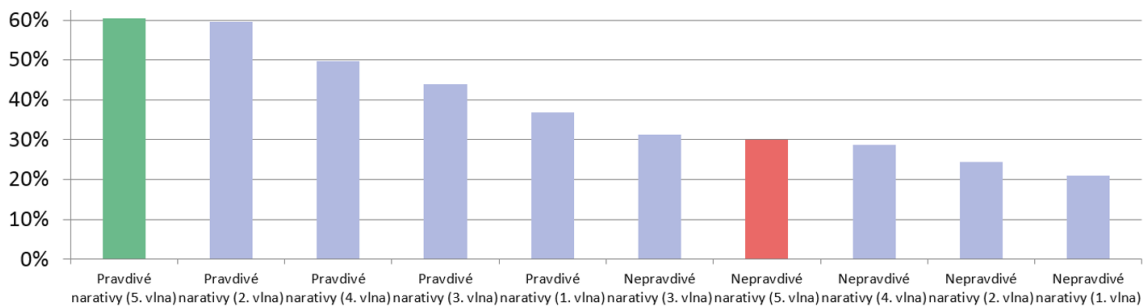
Souhlas s omezením médií ze strany státu pozvolna klesá. Odpověď „určitě ano“ po mírném vzestupu v prvních třech vlnách (30 %, 31 %, 32 %) začala klesat (28 % ve 4. vlně a 27 % v současné 5. vlně). Efekt by byl běžně nedostačující pro identifikaci trendu, kdyby k němu komplementárně nepřibyl opačný efekt u opačné odpovědi: popularita „určitě ne“ po úpadku v prvních třech vlnách začala stoupat a dostala se nad březnové hodnoty (13 % v březnu, 14 % v červnu a 15 % nyní v červenci a srpnu); stejně tak u odpovědi „spíše ne“ (17 % v březnu a dubnu, 18 % v červnu a 19 % v červenci a srpnu).

4 Vnímání aktuálních narativů

DEZP. Do jaké míry máte povědomí o následujících zprávách, resp. informacích?

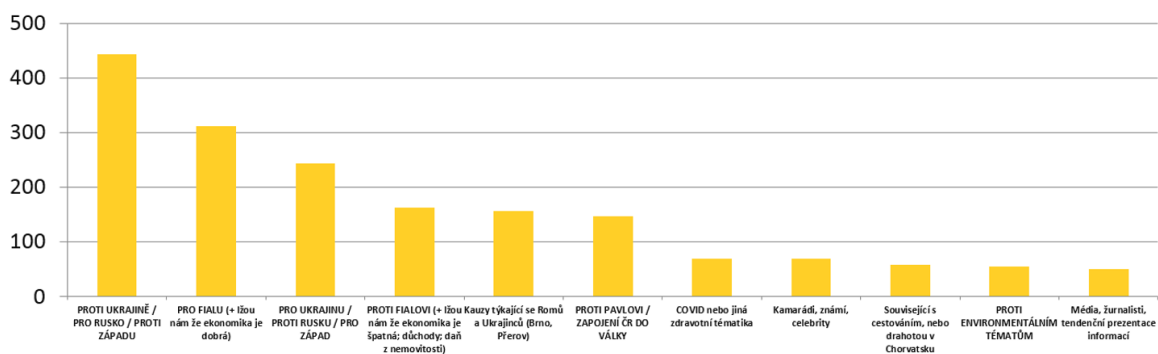
Oproti čtvrté vlně sběru dat toto znamená významný nárůst povědomí o pravdivých narativech, z 27 % na 36 %. Trend upadajícího povědomí o pravdivých narativech, identifikovaný v minulých vlnách, je pravděpodobně možné považovat za vyvrácený. Nicméně vzhledem k velkému rozdílu mezi obeznameností veřejnosti s pravdivými a nepravdivými narativy, je možné, že hodnoty 5. vlny jsou větší měrou ovlivněny konkrétními zvolenými narativy pro tuto vlnu.

DEZ. Do jaké míry považujete následující zprávy za nevěrohodné, nebo naopak věrohodné?

Trend posilování popularity nepravdivých narativů, sledovaný od předposlední vlny, pokračuje – v současnosti se průměrná důvěryhodnost dezinformačních narativů pohybuje na 30 %. Pravdivé narativy se zároveň poprvé od první vlny dostaly přes 60 % hranici důvěryhodnosti a staly se tak nejdůvěryhodnějšími narativy ze všech vln. Trend postupně klesající důvěry v mainstreamově komunikované narativy, o kterém se uvažovalo na základě dat v červnové a květnové vlně, je možno vyloučit.

5 Dezinformace, které nejčastěji zaujaly

IP01A. Popište vlastními slovy, jaká nepravdivá či manipulativní informace (někdy též označovaná jako „dezinformace“) Vás v uplynulém měsíci zaujala?

Jako dezinformační považovali respondenti častěji opět narativ zaměřený protiukrajinsky, protizápadně nebo proruský. Tento trend je přítomný ve všech vlnách výzkumu. Narativy opačné naopak obsadily 3. místo v žebříčku.

Narativy pro Petra Fialu a zprávy o dobré ekonomické situaci ČR, které respondenti považují za dezinformační, zůstávají umístěny na druhém místě. Nižší podpora vládě v tomto smyslu trvá i v letních měsících.

Narativy o médiích, žurnalistech nebo tendenční prezentaci informací zůstávají v 5. i v 6. vlně na 11. místě, kde se stabilizují, čili jejich květnový výstřelek na 3. místo lze přičíst situačním vlivům. Nejedná se tedy o obecný úpadek důvěry v mainstreamově mediálně komunikované narativy.

Postupný úpadek v průběhu pěti vln zaznamenávaly a nyní ukázaly narativy týkající se Andreje Babiše.